

BRANTNER ANTAL

(1929-2006)

Múzeumalapító gyógyszerész. 1929. augusztus 9-én Siklóson született és 2006. november 5-én hunyt el Szentlőrincen.

Szentlőrinc város legjelentősebb kulturális értéke a múzeumi működési engedéllyel rendelkező Brantner-Koncz Múemlékház – közérdekű muzeális kiállítóhely, dr. Brantner Antal gyógyszerész, egyetemi docens egykori tulajdona. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a Munkácsy Mihály u. 33. sz. alatti lakóházat – az egykori Esterházy-uradalom tisztartói lakját, kúriáját – 2002-ben műemlékké nyilvánította, a benne lévő értéktárgyakat pedig védelem alá helyezte. Az országosan is rendkívüli értéket képviselő gyűjtemény minden egyes darabja Brantner Antal áldozatos értékmentő tevékenységének köszönhető. Külön érdeme, hogy múzeumalapítóként, minden tárgyat osztályozott, rendszerezett, katalogizált. A műemlékház 2010-ben végzett felújítása Szentlőrinc város polgárainak, mecénásainak köszönhető. Az újjá vakolt és felújított régi ház falán a 2011-ben, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság által elhelyezett emléktábla hirdeti: Ebben a házban élt, alkotott dr. Brantner Antal (1929-2006) múzeumalapító gyógyszerész, a kémiai tudományok kandidátusa, gyógyszerész-nemzedékek egyetemi oktatója, a magyar gyógyszerészet kiemelkedő alakja, aki a köz javára adományozta gyűjteményét.

Élete alakulását a családi adottságok, hagyományok döntötték el. Édesapjának,

↑ 1. kép

A Brantner-Koncz Múemlék Múzeum Szentlőrinc központjában

Brantner Antal gyógyszerésznek apja Ypszilanti herceg Somogy megyei birtokán volt tisztartó, de 1905-ben fiatalon elhunyt. Özvegye gyermekeivel Kaposvárra költözött. Itt Babocsay Kálmán gyógyszerész-tulajdonos Antalt (édesapját) és testvérét, Ottót (nagybátyját) felvette gyógyszerész-gyakoroknak. A lánygyermek, Brantner Majda (nagynénje) férjhez ment Koncz Miklós (apja Mohácson volt ügyvéd) szentlőrinci szolgabíróhoz. A Brantner-család így költözött Szentlőrincre, az Esterházy hercegtől bérbbe vett tisztartói lakba, a jelenlegi műemlékházba. Az épület 1976 óta Brantner Antal kizárólagos tulajdonává vált és 1985-ben agrártörténeti műemléki védelem alá került.

Brantner Antal édesapja, idősebb Brantner Antal, és testvére, Ottó 3 éves gyermekkoruk idejüket letöltve sikeres vizsgát tettek Budapesten. Közben frontszolgálatra hívták be őket, csak ezután, a háború befejeződését követően tudták megszerezni a gyógyszerészi diplomát. Édesapja ezt követően Siklósr került és a 'Gyógyszertár a Szentlélekhez' nevű patikában dolgozott. Nőül vette a tulajdonos, Antal Gyula családjából Jeney Leontint, aki édesanyja lett és akinek apja, Jeney Béla Siklóson, majd Mohácson volt gyógyszerész (Jeney Leontin nagyapja, Jeney József is gyógyszerész volt Körmenten, majd Mórón).

A siklósi gyógyszertárat (Baranya 5. legrégebb patikáját) anyai dédapja, Holmik Ferenc gyógyszerész vette meg a Kiegyezés előtt. Korán elhunyt, nagyobbik lányát, Holmik Annát Antal Gyula vette feleségül, aki 1895-ben

és 1989 között közel 40 közleménye jelent meg és mintegy 33 előadást tartott, zömmel hazai és nemzetközi konferenciákon. Számos munkában vett részt a hazai gyógyszeripar és az Egyetem közötti együttműködésben.

Gyógyszerészdoktori disszertációját 1966-ban védte meg („Adatok a Liebermann-féle reakcióhoz”), kandidátusi értekezését pedig 1982-ben („Gyógyszeranyagok azonosítása savas és oxidatív bomlásuk termékei alapján”). Ebben savas és lúgos hidrolízisen alapuló módszert dolgozott ki észter- és éterkötésben lévő alkoxi-csoport kimutatására. A hidrolízis alkoholtermékét szelektív színreakciókkal és vékonyréteg-kromatográfias módszerrel mutatta ki.

A Gyógyszerési Kémiai Intézetben gyógyszerész-nemzedékek kiváló tanára, a hivatás példaképe volt. 34 éven át oktatta a gyógyszerészhallgatókat. Tanítványai tisztelték és szerették nagy tudása, széleskörű érdeklődése és segítőkészsége miatt.

Tudományos eredményei és oktatói hivatása mellett a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság lapjának, a Gyógyszerészetnek 1968-tól 1981-ig, 35 éven át volt lelkes motorja és lelkiismeretes szerkesztője. 1982-ben, a nyugdíjba vonuló Láng Bélától, a Gyógyszerészet addigi felelős szerkesztőjétől vette át a lap irányítását. Megbízatása 1991-ben ugyan lejárt, de ezután is aktív szerepet töltött be a szerkesztésben egészen haláláig.

Több mint 400 szám elkészítésében vett részt, több ezer közleményt gondozott, közel 100 ezer kéziratoldal megszerkesztésében, megjelentetésre történő előkészítésében vállalt tevékeny szerepet. Szerette és értette a munkáját. Szellemi műhelyek, kerekasztalok szervezésével, új rovatok indításával járult hozzá a lap színvonalához. Természettudományos felkészültsége, klasszikus műveltsége, értéket felfedező és lényegrelátó szemlélete kiváló szerkesztővé tették.

Közben kivételes megszállottsággal, szenvedélyesen végzett értékmentő munkát, emléktárgyakat, szépirodalmi, történelmi és képzőművészeti alkotásokat, történelmi értékű leveleket, iratokat, könyveket gyűjtve. Megkülönböztetett figyelmet szentelt a gyógyszerészeti emlékek és családtörténeti dokumentumok megőrzésének. 1989-től nyugdíjasként sem szakadt el a gyógyszerészettől. A Társaság szenátoraként aktív szerepet

vállalt szeretett hivatásának szolgálatában. Értékmentő és helytörténeti tevékenységének elismeréseként a Magyar Kultúra Lovagja és Szentlőrinc Díszpolgára címben részesült. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság által 2008-ban kiadott és forrásként feltüntetett ismertető füzet egyik szerzője, Juhász János budapesti muzeológus szakszerűen mutatja be a gyűjteményt. Sorait kiragadva idézésre érdemes: „Dr. Brantner Antal szentlőrinci illetőségét barátai és szélesebb körben a gyógyszerész szakma képviselői jól ismerik. A város polgárai is számon tartották és szerették őt. Amikor kúriájának és gyűjteményének (egyúttal otthonának) múzeumná nyilvánítása iránti első lépéseit – a 2000-es évek elején, a kor haladván felette és betegsége általi szorongatásában – megtette, azzal a szándékkal vette lajstromba sok ezer műtárgyat, hogy azokat majd a városra hagyatkozza. Ennek nem volt egyenes útja, de más út sem kínálkozott. A házat az Országos Műemléki Felügyelőség már 1985-ben műemléki védettség alá vette. A Brantner-Koncz Ház – Közérdekű Muzeális Gyűjtemény számára a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától 2002. július 23-án megszerezte a múzeumi működési engedélyt. Majd barátja, Gál Károly római katolikus lelkész (Kozármisleny) segítségével létrehozta a Brantner-Koncz Ház Múzeumi Működést Támogató Alapítványt. Az alapítvány – a közérdekű kategóriába sorolódván – csekélyke anyagi segítséget hozott a ház és a műtárgyak gondozásában. Közben rendíthetetlen szorgalommal – még betegágyáról is – szervezte a muzeális intézmény fenntartásának előmozdítására a támogatások gyűjtését kollégái és a gyógyszeripari cégek körében. Nagy anyagi erőfeszítéssel megvásárolta a szomszédos házat (elhunyt testvére, dr. Brantner Ottó lakását), ahol részben a raktárat, részben a gyűjtemény könyvtári anyagát, irattári dokumentumait és gyógyszerésztörténeti tárgyait helyezte el. Ezt a kollekciót azután a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán gyógyszerésztörténeti kutatókönyvtárrá nyilvánították.

Betegségének súlyosbodásával az alapítvány kuratóriumában – részben egyes korábbi tagok lemondása nyomán, részben terveinek megvalósítása érdekében – változtatásokat kezdeményezett. Ez nagyrészt arra irányult,

hogy az alapítvány és gyűjtemény támogatására a város önkormányzatát megnyerje. Az épület állapota ugyanis az évek során, a rendszeres karbantartások elmaradása, az erre fordítható anyagi eszközök hiánya következtében megromlott. A vakolat a fal külső és belső oldalán számos helyen meglazult, a tetőcserepek hézagossá váltak. Az ebből következő nedvesedés a műtárgyak tömeges penészesedését okozta. Szükségessé vált a sürgős óvó beavatkozás. Törekvése – ha csak halála után is – eredményhez vezetett.”

Azóta az épület felújítása megtörtént, a műtárgyvédelmi feladatok – remélhetően – a jövőben megvalósulnak. A város a gyűjteményt magáénak érzi, ideiglenes kiállításokat rendeznek, a szobák, a műgyűjtemény megtekintése és a szakkönyvtár helyben történő használata lehetséges, előzetes bejelentés után.

A házon belüli kiállítás – eredeti célját tekintve – az az enterieur, amelyben a Brantner család élt, azzal a tárgyi környezettel, amelyet a XIX. század közepétől 4-5. nemzedék halmozott fel. A múzeumalapító azonban tudatosan mentette és raktározta a közelmúltban használt eszközöket, tárgyakat is. Ezek bemutatása külön feladatot jelent. Juhász János által idézett szerző (Sz. Balogh Clarissza, in: Semmelweis Egyetem lap IV. évf. 2. sz. 2003. március 7.) sorai hűen érzékeltetik a kiállítás hangulatát, értékét: „Ez a ház az uradalom tisztartói lakása volt, egyike a birtokközpont épületének. Hatalmas sarokház, pincével, padlással. A bútorok és tárgyak a múlt századot idézik és a XX. század elején élt polgári értelmiség lakáskultúráját és mindennapi életét mutatják be. Amikor belépünk a gondozatlan (azóta szépen növényesített és gondozott) udvarba, még nem is sejtjük, hogy mit rejtenek a régj falak... Mintha mesebirodalomba léptünk volna, ahonnan a tulajdonosok átmenetileg eltávoztak, de minden tárgyuk a helyén maradt. A fiókokban, szekrényekben ott sorakoznak mindennapi életünk apró kellékei úgy, ahogyan utoljára használták. A ruháktól kezdve az asztalneműig minden a helyén van.”

A zsúfolt és hagyományokhoz hű elrendezésű szobákat 2011-ben a kuratórium – kényszerűségből – kissé átrendezte, hiszen biztonsági zsinorokkal kellett körülvenni az értékes bútorokat, tárgyakat. Csoportok számára másként nem lenne megtekinthető a múzeum.

Brantner Antal által leírt eredeti elrendezés könyvtárra vonatkozó részét idézve: „A könyvtárszoba 14 állványt megtöltő könyvanyaga közül 5 állványt foglal el a két kisnemesi család könyvgyűjteménye, a többi könyv a budapesti, Múzeum körúti antikváriumokból és könyvárverések során vásárolt új szerzemény. A szoba közepét egy Mária Terézia korabeli diófa asztal foglalja el hat gobelin bevonatú székkel. A többi bútort a XIX. században készült. A falat többségében irodalmi és történelmi nagyjaink képei fedik.

A családi könyvgyűjtemény egyrészt a XVII. és XVIII. századból, de zömében a XIX. századból maradt hátra, tartalma történelem, irodalom, szellemi történelem és jog, nyelvezete latin, német és magyar. Családi hagyaték az 1848-ban kiadott, dedikált Petőfi Sándor költeményes kötet. Értékes történelmi dokumentum Kossuth Lajos 1849. február 4-én írt levele Damjanich tábornokhoz, amiben gondjait, aggodalmát osztja meg a tábornokkal.”

A részletes leírás keletkezése (2006) óta, bátyja (dr. Brantner Ottó főorvos) örökösétől megvett, szomszédos kertes családi ház szobáiba került – még életében – a vegyes tárgyi gyűjtemény és az általa példásan rendszerezett, katalógizált szakkönyvtár és levéltár. A katalógus elkészítésében igénybe vette az akkori tanárképző kar nyugdíjas főkönyvtárosának, Kovács Lorántnak a tanácsait. A jelenkorban dr. László László gyógyszerésztörténész felügyeli az állomány megmaradását, óvva épségét.

A külsejében felújított műemlékház és védett gyűjtemény Szentlőrinc város tulajdona, akinek polgármestere, dr. Győrvári Márk egyúttal a kuratórium elnöke is (akit dr. Brantner Antal még életében erre kért és javasolt). Brantner Antal sírja a szentlőrinci köztemetőben található.

Felhasznált forrásmunkák:

- Brantner A. 2006. Baranyai gyógyszerészcsalád – a Kiegészítéstől a Brantner-Koncz Műemlékházig I-III. Gyógyszerészet 50: 428-432, 506-510, 572-576.
 Hankó Z. szerk. 2008. Múzeum a kúriában – Dr. Brantner Antal gyűjteménye Szentlőrincen. Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság, Budapest
 Juhász J. 2010. Újra megnyitották a Brantner-Koncz közérdekű muzeális kiállítóhelyet Szentlőrincen. Gyógyszerészet 54: 639-641.
 László L., Szabó L. Gy. 2014. Dél-Dunántúl neves gyógyszerészei, PTE, Pécs